

Номенклатурні назви у професійному мовленні

Номенклатура

- ▶ **Номенклатура** (від лат. *nomenclatura* — перелік, список імен) — сукупність назв конкретних об'єктів певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо. Їх потрібно відрізняти від термінів, що позначають абстраговані наукові поняття. Номенклатуру становлять іменники та словосполучення, які передають як систему назв об'єктів певної науки, так і сукупність назв одиничних об'єктів (наприклад, у географічній номенклатурі — Чорне море, Шацькі озера, річка Десна), видові назви (у ботанічній лексиці назви дерев: дуб, смерека, ялина). Існує номенклатура медична, мовознавча, хімічна, технічна, економічна (пор. термін валюта і номенклатурні назви долар, євро, крона, гривня і под.).

Номенклатурні назви

- ▶ Від термінів слід відрізняти **номенклатурні назви** (лат. “**перелік, список**”) – своєрідні етикетки предметів, явищ, понять. Якщо в основі терміна лежить загальне поняття, то в основі номенклатурної назви – одиничне. До номенклатурних назв входять серійні марки машин, приладів, верстатів, найменування підприємств, установ, організацій, географічні назви та назви рослин, звірів тощо. Наприклад, море, місто, фабрика, кабінет і т.д. – це термін, Крим, Азовське, кондитерська, української мови (за професійним спрямуванням) тощо – це номенклатурні назви.

Загальнонаукові терміни

- ▶ **Загальнонаукові терміни**, тобто терміни, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях, наприклад: система, тенденція, закон, концепція, теорія, аналіз, синтез і под. До цієї категорії відносять і загальнотехнічну термінологію (машина, пристрій, агрегат).

Міжгалузові терміни

- ▶ **Міжгалузові терміни** - це терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях. Наприклад, економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними, природничими науками, наприклад: амортизація, екологічні витрати, технополіс, приватна власність.

Вузькоспеціальні терміни

- ▶ **Вузькоспеціальні терміни** - це терміни, характерні лише для певної галузі, наприклад: ресори, стіжок, десерт і под.
- ▶ Безперечно, професійне спілкування неможливе без використання термінів. Проте в мовленні фахівців, крім термінів, широко побутують і інші спеціальні одиниці — професіоналізми та номенклатурні назви.

Професіоналізми

- ▶ **Професіоналізми** — це слова або вислови, притаманні мові людей певної професійної групи. Суттєва різниця між термінами і професіоналізмами полягає в тому, що терміни — це офіційні наукові назви поняття, а професіоналізми виникають як розмовні, неофіційні заміники термінів (платіжка — платіжне доручення; вишка — вища математика, пара — дві академічні години) або коли та чи інша професія, рід занять не має розвиненої термінології (наприклад, рибальство, гончарство і т. д.). Професіоналізми на відміну від термінів, як правило, емоційно забарвлені, є переосмисленими словами загального вжитку. Вони можуть бути незрозумілі людям, які не належать до певної професії, пор.: бобик, бублик у мові водіїв.
- ▶ Професіоналізми можуть використовуватися в неофіційному професійному спілкуванні, проте вони є ненормативними в професійних документах, текстах, в офіційному усному мовленні.

-
- ▶ Професіоналізми виникають у двох випадках: коли та чи інша спеціальність або вид занять не має розвиненої термінології (це, наприклад, рибальство, полювання, різні ігри та ін.), або як розмовні неофіційні замітники наявних у цій галузі термінів. Друга група професіоналізмів особливо поширена й досить активно поповнюється (наприклад: карданний пристрій – кардан; трансплантації – пересадка тощо). Це, як правило, загальнозрозумілі й часто загальновживані слова, які, проте не належать до літературної мови.

-
- ▶ Такі професіоналізми наявні в повсякденному мовленні працівників багатьох підприємств, відомств, установ та ін. Доки вони вживаються лише в усному мовленні й не виходять за межі відомства – шкода від них невелика (псується мова лише тих людей, які вживають професіоналізми в усіх випадках життя, а не лише в окремих робочих ситуаціях). У практиці писемного спілкування в межах одного відомства вони теж зрозумілі, але небажані, бо через них діловий папір перетворюється з офіційного в напівофіційний (або й зовсім неофіційний), набуває рис приватної записки, а не документа.
  - ▶ У міжвідомчій кореспонденції їх вживання небажане, або просто неприпустиме. На жаль, дехто з службових осіб, причетних до складання ділової кореспонденції, вважає професійну лексику нормою писемного мовлення, засмічуючи професіоналізмами мову ділових паперів тощо.

Запитання з теми «Номенклатурні назви у професійному мовленні»

- ▶ Визначення номенклатурних назв ?
- ▶ Визначення професіоналізмів ?
- ▶ В яких випадках виникають професіоналізми ?
- ▶ В якому мовленні наявні професіоналізми ?
- ▶ Де використовуються професіоналізми ?

Дякую за увагу !